

bok recensioner

Allsidig och lättillgänglig bok om etiken inom socialvården

ULLA PETTERSSON (red)

Etik och socialtjänst. Om förutsättningar för det sociala arbetets etik

Förlagshuset Gothia, Stockholm 1990, 90 sidor

Boken riktar sig till socialarbetare inom socialtjänstens olika områden och diskuterar "de förutsättningar som finns för att klientkontakten skall kunna utformas på ett etiskt försvarbart sätt". Syftet är att de etiska frågorna därmed skall bli lättare att urskilja och förstå.

Efter en kort introduktion av bokens redaktör, Ulla Pettersson, presenterar Göran Hermerén i sitt kapitel fyra etiska principer och skisserar en modell för etisk analys. Därefter diskuteras etiska aspekter på Sociallagen (Ulla Pettersson), barnavårdsarbetet (Tommy Lindström), missbruksvården (Anders Bergmark och Lars Oscarsson), socialbidragsarbetet (Åke Bergmark) och äldreomsorgen (Birger Stark). Boken avslutas med några sammanfattande synpunkter av Ulla Pettersson.

En svaghet med boken är den bristande kopplingen mellan de etiska grunderna och den övriga framställningen. Förutom några pliktskyldiga referenser till den introducerade modellen för etisk analys görs inga försök

att använda den. Däremot tillämpas de etiska principerna. Men en av dessa – skade(minimerings)principen – ändrar namn i några av tillämpningskapitlen och kalls istället lidande(minimerings)principen. Dess innebörd blir också en annan. Vad som ursprungligen anger skyldigheten att inte orsaka andra lidande eller åstadkomma skada blir till skyldigheten att minimera lidande. Men denna skyldighet har tidigare presenterats som ett moment i godhets(maximerings)principen som anger att vi bör göra gott mot andra, förebygga skada och ta bort sådant som är skadligt för andra.

Annars har jag inga invändningar mot boken. Snarare tvärt om! De övriga kapitlen kompletterar varandra på ett systematiskt sätt och ger en allsidig, trovärdig och pedagogisk lättillgänglig bild av de olika typer av etiska frågor som aktualiseras inom socialvården.

Tore Nilstun

Sammanbindande länkar. Teori- byggnad och forskningsmetodik kring barns sociala nätverk

LENNART SVEDHEM

Socialt nätverk och beteendeproblem i skolan

Carlsson 1991

Boken anges vara en fortsättning på "Nätverksterapi" där författaren varit redaktör och huvudförfattare. "Nätverksterapi har blivit något av en bibel för många vårdarbetare. Gruppen, som stod bakom den, har gjort en avgörande insats för att införa en medvetenhet om det sociala nätverkets betydelse i behandlingen av barn och ungdom med problem. Den har också stått för en stor utbildningsinsats.

Därför ställs förväntningarna högt på föreliggande bok, som samtidigt är Svedhems doktorsavhandling. Boken innehåller en gedigen litteraturgenomgång, där framväxten av olika

teorier om det sociala nätverket och teorier om socialt stöd diskuteras. Författaren skiljer upp de teorier som huvudsakligen beaktar kvaliteten och stödfunktionen från de som intresserar sig för strukturen av nätverket. Han går också igenom olika metoder att försöka mäta dessa funktioner på ett vetenskapligt användbart sätt. Författaren gör överhuvud taget en noggrann analys av begreppen validitet, reliabilitet och stabilitet vad gäller både sina egna och andras mätmetoder.

I boken presenteras hur författarens teori, om hur det sociala nätverket påverkar barn, växt fram genom en kombination av litteraturstudier och egen klinisk erfarenhet. Man får en mycket klar bild på vilket sätt tanken om betydelsen av "sammanbindande länkar" formats. Författarens huvudtes är att ett barn lever i ett socialt sammanhang bestående av olika nätverkssektorer, som sinsemellan kan vara olika med skilda värderingar. För att detta skall vara berikande för barnet krävs att det finns ett sammanhang mellan sektorerna – sammanbindande länkar – personer som känner varandra över sektorsgränserna och kommunicerar med varandra. Om detta ej sker, eller det föreligger konflikter mellan sektorerna (särskilt viktigt är hem och skola) blir barnet otrött och får ej tydlig feedback om önskat eller önskat beteende, vilket resulterar i beteendeproblem. Behandlingen bör då inriktas på att åstadkomma eller förbättra dessa sammanbindande länkar.

För att kunna vetenskapligt pröva denna teori har författaren (tillsammans med sina medarbetare) först utformat ett instrument – nätverkskartan – som de sedan lagt ned ett mycket stort arbete på att validitets-, reliabilitets- och stabilitetstesta. En stor del av boken upptas av detta. Dessutom har man lagt ned arbete på att utpröva andra instrument (ex Rutters lärarenkät), som använts för att validera kartan. Kliniskt har kartan använts genom att intervjuaren låter barnet rita sin karta tillsammans med undersökaren. För att kunna få ett tillräckligt stort material

har dock författaren använt skolklas-
ser som fått en gruppinstruktion.

Sedan följer hypotesprövningen
(dvs av att brist på sammanbindande
länkar har samband med beteende-
störning hos skolbarn). Detta är gjort i
en normalgrupp, med få barn med sto-
ra problem. Författaren finner vissa
samband som kan styrka hypotesen.

Man kan inte låta bli att fundera
över metodologiproblemen i denna
form av forskning. Jag tvivlar på att
det är dessa resultat som övertygar be-
handlare om teorins och metodens an-
vändbarhet. Personligen får jag mer
tilltro till att hypotesen äger någon
form av giltighet genom att läsa de
fallbeskrivningar som finns. Det är ett
svårt och tidsödande arbete att utfor-
ma och pröva ett instrument på ett
metriskt riktigt sätt. Författaren visar
på ett övertygande sätt att han grund-
ligt lärt sig detta. Men är denna metod
den bästa för att pröva den uppställda
hypotesen? Jag kan inte befria mig
från känslan av att författarens metod-

val är styrt av hans vetenskap om vad
som är gångbart (eller framför allt inte
gångbart) för den medicinska fakulte-
ten i en önskan om att legitimera sina
ståndpunkter. Enligt min mening ger
oftast ett försök att använda kvantita-
tiv metodik på alltför sammansatta
skeenden ganska meningslösa resultat
genom att man förbiser att människor
och mänskligt beteende alltid måste
tolkas med hänsyn till sitt samman-
hang. När den medicinska fakulteten
godtar en mer kvalitativ forskningsan-
sats kanske vi medicinare kan få lov
att lära oss mer tillämpbara forsk-
ningsmetoder, som redan finns inom
t ex sociologisk forskning.

Den grundliga metodbeskrivningen
gör dock att det finns mycket att hämta
för den vetenskapligt intresserade. För
en allmänhet och för de, som är hu-
vudsakligen kliniskt intresserade, ha-
de boken vunnit mycket på att dessa
avsnitt hade kortats betydligt och de
kliniskt relevanta delarna lyfts fram.

Gunilla Thernlund

Våra recensenter

Tore Nilstun är docent i praktisk fi-
losofi vid Lunds universitet, *Gu-
nilla Thernlund* är biträdande
överläkare vid Barn- och un-
domspsykiatriska kliniken vid
Malmö allmänna sjukhus.

**HJÄLP BARN
MED CANCER**

STINA RIDDERLIND
Ring-Ridderlind

PG 90 20 90-0

 **STÖD
BARNCANCERFONDEN**

Socialmedicinsk tidskrift

ISSN 0037-833 X

Priser (inklusive moms)

Prenumeration

Helår kr 240:-

Studerande helår kr 130:-

Lösnummer kr 35:-

Tidskriften utkommer med 7 nummer per år

(därav tre dubbelnummer)

Kopiering av hela eller delar av tidskriften tillåts ej
utan skriftligt medgivande från redaktionen.

Redaktion

Slåttervägen 38, 178 37 Ekerö

Tel 0756/346 60

Expedition och Prenumerationer

Färjestadsvägen 18, 161 54 Bromma

Tel. 08/37 99 10 må-to 10.00-16.00 Postgiro 1179-1

Annonsspriser

Omslagets andra och tredje sida kr 3 400, fjärde sida
kr 4 000. Inlagans helsida kr 3 200, halvsida kr 1 900,
kvartsida kr 1 100. (Moms tillkommer.)

Priserna gäller från tillhandahållna negativfilmer.

Ev. sättning och repro tillkommer.

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm,
sidans bredd (2 spalter) 150 mm.

Tryckeri: Tryckeri ab Federativ, Stockholm 1992.

Utgivningsplan 1992

Nummer	1	2-3	4	5	6	7-8	9-10
Utkommer	28/1	10/3	27/4	2/6	8/9	27/10	2/12
Sista manusdag för annonser:	7/1	14/2	22/3	6/5	14/8	5/10	6/11